

15. srečanje
Mladi raziskovalci za napredek Maribora

UPORABA NEMŠKIH POPAČENK
NA PODROČJU LOVRENCA NA POHORJU

Mentor:
Jelka SLEMENŠEK

Avtorici:
Zvezdana KUPNIK
Tina PAPOTNIK
6. b-razred

OSNOVNA ŠOLA
LOVRENC NA POHORJU

Lovrenc na Pohorju, maj 1998

DL 830 KUPNIK Z.

Uprava

0 3.6.1998/2733

JN= 52383

OBSEG BESEDILA, ŠTEVILO IN VRSTE PRILOG

Naša raziskovalna naloga z naslovom **Uporaba nemških popačenk na področju Lovrenca na Pohorju** obsega 17 strani (1 avtorska pola).

Kot priloga je priložena anketa, ki smo jo izvedli na področju Lovrenca na Pohorju.

KAZALO

I. Povzetek	4
II. Namen in cilji	5
III. Uvod - germanizmi	6
IV. Samostalniki	7
V. Glagoli	12
VI. Pridevniki	13
VII. Rezultati ankete	14
VIII. Zaključek	16
IX. Viri	16

I. POVZETEK

Za našo raziskovalno nalogo smo si izbrali temo, ki je prisotna v našem vsakdanjem življenju, a se njenega obstoja običajno niti ne zavedamo.

Gre za uporabo nemških popačenk, torej besed, ki so bile prevzete iz nemškega jezika. Te besede uporabljamo vsak dan, ne da bi se tega zavedali in zato nas je zanimalo, koliko teh besed je ter na katerih področjih vsakdanjega življenja jih najpogosteje najdemo.

Zaradi vsega tega smo pričeli z zbiranjem teh besed in sicer tako, da smo prosili mlajše in starejše prebivalce Lovrenca na Pohorju, da nam povedo, katere takšne besede pogosto uporabljajo. Z njihovo pomočjo smo zbrali kar veliko število besed.

Z anketo pa smo želeli ugotoviti, katere nemške popačenke se najpogosteje uporabljajo, ali se ljudje sploh zavedajo, da jih uporabljajo, ter ali poznajo pravilne slovenske izraze za najpogosteje uporabljene nemške popačenke.

Ugotovili smo, da se večina zaveda, da uporablja nemške besede, ter da jih tudi vsakodnevno uporabljajo. Pokazalo pa se je tudi, da poznajo pravilne slovenske izraze, a jih običajno kljub temu ne uporabijo. Kaj pa vi?

II. NAMEN IN CILJI

Naš namen je bil seznaniti ljudi z dejstvom, da uporabljamo mnogo besed, ki izhajajo iz nemškega jezika. Te besede so tako imenovane popačenke, torej besede, ki so bile prevzete iz nemškega jezika. Ta pojav je posledica ponemčevanja slovencev predvsem v obdobju druge svetovne vojne. Za to nalogo smo se odločili, ker se s temi besedami srečujemo vsak dan in jih, ne da bi se tega zavedali, tudi vsakodnevno uporabljamo.

Zastavili smo si naslednje cilje:

- zbrati čim več besed, ki so nemškega izvora;
- izvesti anketo o uporabi nemških popačenk na področju Lovrenca na Pohorju;
- analizirati rezultate ankete.

III. UVOD

GERMANIZMI

Tako pravimo nemškimi ali napol nemškimi besedam v slovenščini. Nemške besede so bile pogosto neustrezno prevedene, velikokrat pa so nemško besedo dobesedno prevzeli, prilagodili so jo le zato, da so jo lažje izgovarjali.

Iz ljudske govorice tuje besede še do danes niso izginile, kar bo dokazala tudi naša raziskovalna naloga. Kljub pogosti uporabi pa te besede niso bile sprejete v knjižno slovenščino, saj so različne besede, kot:

šraufnciger, ajzenar in šnicelj preočitno neslovenske besede.

Zaradi velikega števila besed, ki smo jih zbrali, smo se odločili, da besede razdelimo na tri besedne vrste:

samostalnik, glagol in pridevnik.

IV. SAMOSTALNIKI

Ko smo začeli zbirati samostalnike, ki so nemškega izvora, smo bili presenečeni nad velikim številom le teh. Najdemo jih na različnih področjih:

tehnika, orodje, gospodinjstvo, promet in družina.

Besede, ki smo jih zbrali, smo zaradi tega razdelili na tematske sklope:

1. tehnika, avtomobilizem,
2. različni predmeti,
3. družina.

Vsaka beseda je najprej napisana tako, kot jo uporabljamo v pogovornem jeziku, nato pravilno nemško in pravilno slovensko.

TEHNIKA, AVTOMOBILIZEM

dihtunga - *die Dichtung* - tesnilo

felna - *die Felge* - platišče

getribe - *das Getriebe* - menjalnik

glid - *der Glied* - člen

havba - *die Haube* - pokrivalo, pokrov motorja

klema - *die Klemme* - spona

kuplunga - *die Kuplung* - sklopka

kurbnvela - *die Kurbelwelle* - zaganjač

mesing - *der Messing* - mesing

ringšlusl - *der Ringschlüssel* - križni ključ

rorcange - *die Rohrzange* - cevne klešče

šajbnvišer - *der Scheibenwischer* - brisalec

šrauf - *die Schraube* - vijak

šraubcvenga - *die Schraubenschlüssel* - vijačni ključ

šteker - *der Stecker* - vtičnica

vagnheber - *der Wagenheber* - dvigalka (za avto)

RAZLIČNI PREDMETI

cajtngi - *die Zeitung* - časopis

cuker - *der Zucker* - sladkor

flaša - *die Flasche* - steklenica

flajšter - *der Fleischter* - oblič

gvir - *das Gewehr* - puška

hakl - *der Haken* - kavelj

jahta - *die Jacht* - jahta

ketna - *die Kette* - veriga

pegaljzl - *der Bügeleisen* - likalnik

raufang - *der Rauchfang* - dimnik

rukzak - *der Rucksag* - nahrbtnik

šajnverfer - *der Scheinwerfer* - reflektor

šina - *die Schiene* - tirnica

širm - *der Schirm* - dežnik

štacjon - *die Station* - postaja

štender - *der Stender* - stojalo

štrik - *der Strick* - vrvica

štok - *der Stock* - podboj

šuhi - *die Schuhe* - čevlji

švasaparat - *der Schweisapparat* - varilni aparat

trahter - *der Trachter* - lijak

tunel - *der Tunnel* - predor

vagon - *der Waggon* - vagon

vaservaga - *die Wasserwage* - vodna tehtnica

vekerca - *der Wecker* - budilka

virflcuker - *der Würfelzucker* - sladkor v kockah

žajfa - *die Seife* - milo

žnura - *die Schmur* - vrvica

DRUŽINA

bruder - *der Bruder* - brat

foter - *der Vater* - oče

muti - *die Mutter* - mama

oma - *die Oma* - babica

V. GLAGOLI

Naslednja skupina besed, ki smo jih odkrili, so glagoli. Teh ni toliko kot samostalnikov, najdemo pa jih na različnih področjih. Opazili pa smo, da večina teh glagolov ni tako pogosto uporabljena, kot na primer samostalniki.

Glagoli, ki izhajajo iz nemškega jezika, so:

coprati - *zaubern* - čarati

heklati - *hakeln* - kvačkati

jamrati - *jamern* - stokati

laufati - *laufen* - teči

nucati - *nutzen* - potrebovati

pucati - *putzen* - čistiti

špricati - *spritzen* - škropiti

štrikati - *stricken* - plesti

žegnati - *segnen* - blagosloviti

VI. PRIDEVNIKI

Presenetljivo majhno je bilo število pridevnikov, ki izhajajo iz nemškega jezika ter so uporabljeni na področju Lovrenca na Pohorju. Odkrili smo namreč le tri in to so:

gajcig - *geizig* - skop

glih - *gleich* - enako

žegnan - *gesegnet* - blagoslovljen

VII. REZULTATI ANKETE

Želeli smo tudi ugotoviti, ali se ljudje na področju Lovrenca na Pohorju zavedajo, kako pogosto uporabljajo besede, ki izhajajo iz nemškega jezika.

Zaradi tega smo izvedli anketo, s pomočjo katere smo želeli ugotoviti, ali ljudje poznajo pravilen, torej slovenski izraz najpogosteje uporabljenih popačenk, ter katere so popačenke, ki jih najpogosteje uporabljajo.

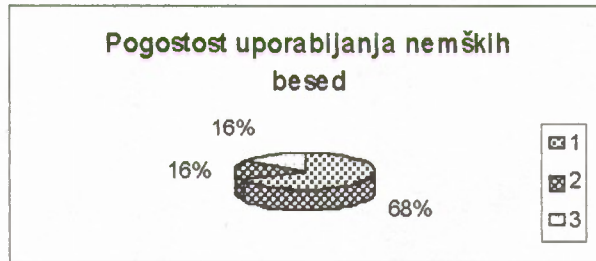
Anketirali smo 49 prebivalcev Lovrenca na Pohorju različnih starosti, poklicev in spola. Anketo prilagamo kot prilogo 1.

In sedaj k rezultatom ankete, ki jih bomo prikazali s pomočjo tabel in grafov.

1. vprašanje

Ali se zavedate, da v svojem vsakdanjem govoru večkrat uporabljate besede, ki izhajajo iz nemškega jezika?

DA	NE	VČASIH	
30	5	14	49

Legenda: 1 - DA, 2 - NE, 3 - VČASIH

2. vprašanje

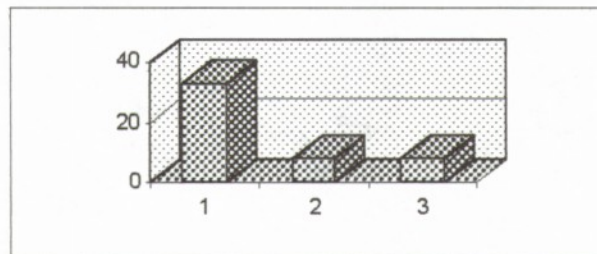
Na katerem področju se po vašem mnenju pojavlja veliko besed, ki izhajajo iz nemškega jezika?

a.) AVTO

b.) GOSPODINJSTVO

c.) ORODJE

AVTO	GOSPODINJSTVO	ORODJE	SKUPAJ
33	8	8	49

Legenda: 1 - avto, 2 - gospodinjstvo, 3 - orodje

3. vprašanje

Ali se spomnite kakšnih nemških besed, ki so nemškega izvora in jih pogosto uporabljate? Odgovori:

Šraufštok, šporhet, podn, šteker, šajtrga, švasanje, švasaparat,
numer, fater, auspuh, širhagl, raufank, kuplunga, flašencuk, hamer,
šlapne, mantl, durhzug, šlahuh, šrauf, šraufenciger, šuhi, oma, žajfa.

4. vprašanje

Ali poznate pravi slovenski pomen naslednjih besed?

- šravfnciger
- šrauf
- avspuh
- štoštanga
- mantl
- tepih

Rezultati so bili naslednji:

- šravfnciger - 49 odgovor
- šrauf - 45 odgovor
- avspuh - 33 odgovor
- štoštanga - 41 odgovor
- mantl - 49 odgovor
- tepih - 43 odgovor

VIII. ZAKLJUČEK

Iz rezultatov ankete smo ugotovili naslednje:

- prebivalci Lovrenca na Pohorju vedo, da pogosto uporabljajo nemške popačenke, vendar jih to ne moti;
- menijo, da se največ besed, ki izhajajo iz nemškega jezika, pojavlja na področju tehnike (orodje, avto), nato sledi gospodinjstvo;
- čeprav uporabljajo veliko nemških popačenk, poznajo pravilne slovenske izraze zanje.

Kljub temu, da občanov to izrazoslovje ne moti, smo mnenja, da je teh besed v ljudskem govoru preveč.

IX. VIRI

Janez Gradišnik: Za lepo domačo besedo, Založba obzorja Maribor,

1985;

Anketa o uporabi nemških popačenk

1.) Ali se zavedate, da v svojem vsakdanjem govoru večkrat uporabljate besede, ki izhajajo iz nemškega jezika?

DA

NE

VČASIH

2.) Na katerem področju se po vašem mnenju pojavlja veliko besed, ki izhajajo iz nemškega jezika ?

a.) AVTO

b.) GOSPODINJSTVO

c.) ORODJE

3.) Ali se spomnite kakšnih besed, ki so nemškega izvora in jih pogosto uporabljate?

4.) Ali poznate pravilen slovenski pomen naslednjih besed?

Šravfnciger - _____

Šravf - _____

Avspuf - _____

Šoštanga - _____

Montl - _____

Tepih - _____

KNJIŽNICA PEDAGOŠKE FAKULTETE

D R 830
KUPNIK Z.
Uporaba

199802733

UNIVERZA V MARIBORU

COBISS